

ΣΕΛΙΔΟΔΕΙΚΤΕΣ

ΤΟΥ ΝΙΚΟΥ ΔΑΒΒΕΤΑ

**Η μυθιστοριογράφος
ως κριτικός****ΜΑΡΩ ΔΟΥΚΑ**
Τίποτα δεν χαρίζεται
Εκδ. Πατάκης, σελ. 336

Η πρόσφατη κατάθεση της Μάρως Δούκα «Τίποτα δεν χαρίζεται», που κυκλοφόρησε από τις εκδόσεις Πατάκη, αποτελεί τρόπον τινά συνέχεια του βιβλίου της «Ο πεζογράφος και το πιθάρι του» (1992), όπου η συγγραφέας είχε συγκεντρώσει εκεί, για πρώτη φορά, δεκατρία κριτικά της κείμενα, σύντομα δοκίμια μάλλον, γραμμένα τα περισσότερα τη δεκαετία του ογδόντα. Η ίδια σημειώνει τότε στον πρόλογο της πως όταν καθαρόγραφε τα κείμενα «την τριγύριζε η ιδέα κάποιου ημερολογιακού σχολιασμού τους», η αποτύπωση παράλληλα και των βιωμάτων που συνόδευσαν τη γέννησή τους στο χαρτί. Ετσι αντί να παραθέσει απλώς με χρονολογική σειρά τα δεκατρία κείμενα, έσπευσε να τα συνοδεύσει με έναν υποτυπώδη σχολιασμό της εποχής που γράφτηκαν, των ιδιαίτερων συνθηκών που τα γέννησαν κι ακόμη τον τρόπο που παραγγέλθηκαν από περιοδικά κι εφημερίδες. Αυτή η πρωτότυπη κατασκευαστική ιδέα, αν μου επιτρέπεται η έκφραση, συνεχίζεται και στο παρόν βιβλίο. Δεκαεννέα κριτικά κείμενα, δημοσιευμένα από το 1992 ως το 2005 μαζί με τον ημερολογιακό σχολιασμό τους, στο πλαίσιο της εκάστοτε ιστορικής συγκυρίας, συναρθρώνονται σ' ένα νέο λειτουργικό σύνολο. Κι από αυτό το σύνολο προβάλλει ανάγλυφα όχι τόσο η μυθιστοριογράφος όσο η κριτικός Μάρω Δούκα. Επίτευγμα σπάνιο αν αναλογισθούμε πόσο σημαντικοί μυθιστοριογράφοι στην ιστορία της λογοτεχνίας υπήρξαν κακοί κριτικοί και για τους ομοτέχνους τους και για τον εαυτό τους! Στο βιβλίο περιλαμβάνονται μικρές δοκιμές για τους Μανόλη Αναγνωστάκη, Αλέξανδρο Κοτζιά, Γιάννη Ρίτσο, Στρατή Τσίρκα, Βασίλη Βασιλικό, Τάσο Λειβαδίτη, Γιάννη Τσαρούχη, Διονύσιο Σολωμό, Κώστα Ταχτοή, Διδώ Σωτηρίου, Παύλο Ζάννα, Μ. Καραγάτση, Γιάννη Κοντό, Αντρέα Φραγκιά, Γιώργο Ιωάννου, Γιώργο Βιζυηνό. Ενώ περιμετρικά «κινούνται» και άλλα πρόσωπα της λογοτεχνικής μας σκηνής όπως η εκδότρια Νανά Καλλιανέση, η οξυδερκής επιμελήτρια Νινέτα Μακρυνικόλα, η Τζένη Μαστοράκη, ο Θανάσης Νιάρχος, ο Γιώργος Χειμωνάς, ο Δημήτρης Χατζής.

Στα αμιγώς καθαρά δοκίμια, μα και στα ημερολογιακά σχόλια, υπάρχει όπως προαναφέραμε ένας πλούτος κριτικών παρατηρήσεων. Να αναφερθούμε δειγματοληπτικά: Στις παρατηρήσεις της Δούκα για την αρχιτεκτονική των μυθιστορημάτων του Αλ. Κοτζιά και τη «δομική απολέπιση του μύθου». Στην ανάλυση της διηγηματογραφίας του Τσίρκα και τη συγγένεια των ηρώων της με τα πρόσωπα της εμβληματικής τριλογίας «Ακυβέρνητες Πολιτείες». Στον κριτικό διάλογο που κατασκευάζει με τον φανατικό αναγνώστη του Αντρέα Φραγκιά. Διάλογος που μας παραπέμπει στο παλαιότερο κείμενό της «η τέχνη του κολυμιστή μέσα σε μια κουταλιά νερό». Κι ακόμη στις παρατηρήσεις της για την οπτική γωνία του αφηγητή στο έργο του Βιζυηνού και την έγκαιρη στροφή του Θρακιώτη συγγραφέα στην πρωτοπρόσωπη αφήγηση. Το κλασικό ερώτημα που προβάλλει από αυτή τη δοκιμακιά κατάθεση με τη νοσταλγική αύρα για όσα καλώς ή κακώς χάθηκαν, είναι τούτο: πώς και πόσο επηρεάζει το πέρασμα του χρόνου τον τρόπο που διαβάζουμε τα μεγάλα αναστήματα της λογοτεχνικής μας παράδοσης; Αραγε γινόμαστε περισσότερο γενναιόδωροι ή πιο αυστηροί με το έργο τους; Νομίζω ότι σε ταραγμένους καιρούς, όπου εύκολα «θολώνει ο νους», η οπτική της Μάρως Δούκα μάς προσφέρει τα κατάλληλα «εργαλεία» για μια δεύτερη ανάγνωση.